

Kako je mnogo toga drugačije u Heilmann—Güthlingovu prijevodu: svuda obilje riječi, svuda dodaci kojih u tekstu nema, svuda opisivanje jednog izričaja s više riječi, itd., tako da mu tekst više nalikuje na parafrazu nego na prijevod. Zato mu je i navedeni odlomak iz I 6 opsegom veći nego grčki tekst i Telarov prijevod. Prijevod se, npr., počinje s vremenskom oznakom „in den damaligen Zeiten“ koje u tekstu uopće nema. Rečenica *πᾶσα ἡ Ἑλλάς ἐσιδηροφόρει* prevedena je slobodno riječima „in ganz Griechenland führte ein jeder ein Gewehr bei sich“. Pridjev *ἀφάρκτους* opisan je sa četiri riječi „durch keine Mauern gesichert“. Kod prevodenja oznake uzroka *καὶ οὐκ ἀσφαλεῖς παρ' ἀλλήλους ἐφόδους* zadržan je samo smisao „und keiner sicher zum andern gehen durfte“, a riječi *ἀσφαλεῖς ἐφόδους* posve su utonule u glagole „gehen“ i „durfte“. Isto se tako očituje samo smisao i u prijevodu rečenice *καὶ ξυνήθη τὴν δίαιταν μεθ' ἑπλων ἐποιήσαντο ὡσπερ οἱ βάρβαροι* — „daher Waffen, so wie bei den Barbaren, ihre gewöhnliche Tracht waren“, a riječi *τὴν δίαιταν ἐποιήσαντο* posve su utnule, itd. da ne analiziramo i ostali dio teksta gdje se prevodenje odvija na isti način.

Heilmann—Güthlingov prijevod ima uza sve to što nije vjeran svoju vrijednost, jer je i jezično lijep i razumljiv i stvarno pouzdan.

Telar je, kao negdašnji Musičev učenik, naučio kako valja prevoditi klasičnog pisca, gdje treba tekst strogo poštovati, a gdje mu je slobodno ponešto i udaljiti se od njega. Zato mu je prijevod i vjeran, ali opet razumljiv i pouzdan. Njegova je zasluga ne samo u tom što se prvi u nas prihvatio toga teškog posla, nego još više što, prevodeći, nije imao prilike oslanjati se ni na kakav predložak, tj. ni na kakvo čitavo djelo te vrste prevedeno na naš jezik, kao oni prevodioci koji ponovo prevode već prevedena djela, nalazeći u njima mnoge probleme već riješene koje onda preuzimaju u svoj prijevod, katkad, na žalost, i sa greškama. Za taj težak i dobro izvršen posao dugujemo mi jugoslavenski filolozi kolegi Telaru veliku zahvalnost. A on neka ima osobito zadovoljstvo u tom što se klasičkoj filologiji, koju je u mladim svojim danima donekle iznevjerio, tako časno odužio potkraj života.

N. Majnarić, Zagreb.

DER KLEINE PAULY*. *Lexikon der Antike. Auf der Grundlage von „Pauly's Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft“ unter Mitwirkung zahlreicher Fachgelehrter bearbeitet und herausgegeben von Konrat Ziegler und Walther Sontheimer. 1. Lief.: Aachen.-Aigina, str. 80. A. Druckmüller Verl., Stuttgart 1962.*

Naslov i podnaslov dovoljno jasno govore o koncepciji leksikona, kojega izdavanje započinje upravo u vrijeme kada se privodi kraju monumentalna *RE*. Cijelo će djelo imati 4 sveska (formata 16×22,5 cm), svaki po 800 stranica odn. 1600 stupaca, a izdavat će se sukcesivno u sveščićima, većinom po 10 araka. U pretplati cijena je jednog sveščića (10 araka) 18 DM, svakog sveska 94 DM, a cijeloga djela, koje bi trebalo da bude završeno koncem 1965., 376 DM.

Mogu odmah jasno odgovoriti na pitanje, da li je uz iscrpnu *RE* i praktični Lübkerov *Reallexikon, The Oxford Classical Dictionary* i dr. bio potreban ovaj sada započeti *Der kleine Pauly* (skraćivat ću ga: *KIP*). Filolozi su, radi brze konzultacije, odavno osjećali potrebu za kudikamo sažetijim priručnikom, koji bi sačuvaov duh i sistematičnost velike *RE*. Zaključujući po 1. sveščiću, *KIP* bit će takav priručnik: pouzdan i pregledan. Među sličnim manjim leksikonima ne odlikuje se samo temeljitijom obradbom članaka i navođenjem starije, a osobito novije i najnovije sekundarne literature, uključivši i temeljne članke iz *RE*. Prednost mu je i ta, što je uostalom istaknuto u podnaslovu, da je rađen na temelju *RE* te da su mu jedan od urednika (Ziegler) i izdavač isti kao u *RE*. Nije nevažno, što je time izbjegnuto svaki prigovor

*) Prikrac 1. sveščića bio je već u štampi, kad je izašao i 2., također u 5 araka (Aigina — Amtstracht), Stuttgart 1963. Od zanimljivijih i opsežnijih članaka navodim: Aigyptos, Aiolois i Aiolis, Aischines, Aischylos, Alexandria, Alexandros, Alkaios, Alkibiades, Alkman, Ammianus Marcellinus, Ἀμφικτυονία.

plagijata materijalnih ili u stilizaciji, a da u isto vrijeme nije ograničena samostalnost suradnika da se u kompoziciji članka udalje od interpretacije u *RE*, da je isprave, nadopune ili čak potpuno drukčije koncipiraju. Za tu slobodu obradbe ističem primjer pjesnika Akcija, o čijoj je pjesničkoj karakterizaciji rečeno u mnogome više i modernije u 2 i po stupca *KIP* negoli na oko 6 stranica *RE*. — *RE* nije imala ove članke koji se nalaze u 1. sveščiću *KIP*: *Aberkionsinschrift*, *Abguss*, *Abritus*, *Abrus*, *Abthugni*, *Accentus* (u njemu se dva puta potkrala nemila štamparska greška: Kurytowicz mj. Kuryłowicz). . . Da se donekle usporedi n a č i n kako urednici s a ž i m a j u materijal, evo npr. natuknica s početnim slovima *Aa-Abath*, koje u *KIP* n i s u preuzete iz *RE* (uzimam, dakako, u obzir i 9 suplementnih svezaka): *Aalen*, *Aarassos*, *Aare*, *Aba*, *Ababa*, *Abacti magistratus*, *Abaddir*, *Abaesamis*, *Abaiokritos* s. *Amaiokritos*, *Abaios*, *Abakagna* s. *Abakaina*, *Abakaina*, *Abala*, Ἀβάλιας λυτήν, *Abalcia*, *Abali*, *Abalienatio* s. *Alienatio*, *Abalites* s. *Aualites*, *Aballava*, *Abalus*, *Abammon*, *Abana*, *Abano*, *Abanni*, *Abantias*, *Abantus*, *Abara* s. *Pirisabora*, *Abaradira*, *Abarara*, *Abaratha*, *Abarbina*, *Abarene* s. *Auarene*, *Abarimon*, *Abarinos*, *Abarne*, *Abarvi* s. *Auari*, *Abaros*, *Abas*, *Abasa*, *Abassenoi*, *Abaskos*, *Abastanoi*, *Abathuba*. Koliko se sada čini, izbor i obradba natuknica gotovo u potpunosti zadovoljavaju. Ne moram spominjati da su članci, kad se usporede s predloščima iz *RE*, skrajnje sažeti u stilizaciji i argumentaciji primarnom literaturom. Namjени bi leksikona koristilo, ako bi se *realia* shvatila u nešto širem značenju nego u *RE*. Mislim prvenstveno na uvođenje skupinih i ponekih specijalnih pojmova iz područja nauke o književnosti, lingvistike, filozofije i političke povijesti. Treba željeti da godine 1964., kad se navršava 70-godišnjica od I sveska obnovljene *RE* pod Wissowinim uredništvom, budu završena već dva sveska solidno započeta *KIP*-a.

V. Vratović, Zagreb.

BÖRJE KNÖS, *L'histoire de la littérature néo-grecque—la période jusq' en 1821.*, Stockholm 1962. *Acta universitatis Upsaliensis—Studia Graeca Upsaliensia* str. 690, 4°.

Dosad smo za povijest neohelenske književnosti imali više djela, kao što su A. R. Rangabéa: *Précis d'une histoire de la littérature néohellénique*, Berlin 1877, zatim C. D. Hesseling—N. Pernot, *Histoire de la littérature grecque moderne*, Paris 1924. i druga među kojima se ističe koncizno i stručno obrađeno djelo: Bruna Lavagninija, *Storia della letteratura neoellenica*, Milano 1955. Iako je A. Mirambel pokušao dati sažetiji pregled u djelu *La littérature grecque moderne*, Paris 1953., on nije u njemu obuhvatio sva strujanja, kao što su to drugi učinili prije njega, a pogotovo Lavagnini poslije u svome citiranom djelu. Mirambel je očito pokazao, kako se ne mogu donositi sažete sinteze, ako se ne objasne neke pojave koje su vrlo značajne za razvojni tok neohelenske književnosti, naročito poslije pada Carigrada.

Poslije Lavagninija evo novoga djela Börje Knösa, a ono se ističe obiljem potrebnih analiza i svojom izvornom podjelom. Knös je iskoristio djela novijih neohelenskih povjesničara neohelenske književnosti, osobito A. Kambanisa (*Histoire de la nouvelle littérature grecque*, (izd. Athènes 1948). Osim toga, Knös je dobro proučio noviju literaturu po raznim časopisima i povremenim publikacijama, a isto tako i pojedina krupnija djela među kojima je značajno djelo H. G. Becka, *Kirche und theologische Literatur im byzantinischen Reich*, München 1959. Od djela novijih neohelenskih istraživača mnogo mu je pomogao svojim savjetima M. J. Manussakas, profesor na sveučilistu u Solunu. Da bi knjiga, objavljena na francuskom jeziku, mogla oduševiti lijepim jezikom čitaoce širom svijeta, autor se u *Uvodu* zahvaljuje G. Elisabethi Carrier, upraviteljici *Francuske škole* u Štokholmu. Na kraju, autor naročito naglašuje da je od neprocjenjive koristi u radu svakome neohelenistu pa njemu serija *Bibliographie hellénique E. Légranda* a i *Bibliothèque de base de la littérature néogrecque* (1953—1957).

U *Uvodu* Knös obrazlaže, zašto u djelu ima toliko imena, koja danas nemaju književno već kulturno povijesno značenje. Drži da su, danas zaboravljeni pisci, u svoje vrijeme bili nosioci novih strujanja, a onda, ulaženje u njihovo djelo, pomaže